

KON SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH TANNARXI HISOBI VA TAHLILINING USLUBIY ASOSLARI

Xusanova Gulchexraxon Raxmatjonovna

TDIU Moliyaviy tahlil kafedrası assistenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxi hisobini yuritish va uni chuqur iqtisodiy tahlil qilishning uslubiy asoslari har tomonlama o'rganilgan. Tadqiqotning asosiy maqsadi – konchilik tarmog'ida ishlab chiqarish xarajatlarini shakllantirish mexanizmlarini aniqlash, ularni hisobga olishning zamonaviy yondashuvlarini tahlil qilish hamda tannarxni pasaytirish imkoniyatlarini ilmiy asoslashdan iborat. Maqolada ishlab chiqarish tannarxining iqtisodiy mohiyati, uning tarkibi va elementlari, xususan, to'g'ridan-to'g'ri va bilvosita xarajatlar, doimiy va o'zgaruvchan xarajatlar hamda ularning mahsulot tannarxiga ta'siri tizimli ravishda yoritib berilgan.

Shuningdek, kon sanoati korxonalarida tannarx hisobini tashkil etishning o'ziga xos jihatlari, jumladan, qazib olish jarayonining murakkabligi, ishlab chiqarish siklining uzoqligi, tabiiy resurslarning xususiyatlari va texnologik omillar hisobga olinib, amaliy tahlil qilingan. Xarajatlarni hisobga olishda normativ, jarayonli (process costing) va buyurtmali (job-order costing) usullarni qo'llash imkoniyatlari ko'rib chiqilib, ularning afzallik va kamchiliklari solishtirilgan.

Tadqiqot davomida ishlab chiqarish tannarxini tahlil qilishning zamonaviy usullari, jumladan, marjinal tahlil, “cost-volume-profit” (CVP) modeli, standart-kost tizimi va faoliyatga asoslangan xarajatlar hisobi (ABC – Activity-Based Costing) usullaridan foydalanishning samaradorligi asoslab berilgan. Bundan tashqari, tannarxni pasaytirish va resurslardan samarali foydalanishni ta'minlashda boshqaruv hisobi va raqamli texnologiyalarning o'rni alohida ta'kidlangan.

Maqola natijalari kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxini optimallashtirish, xarajatlarni boshqarish tizimini takomillashtirish va raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqot yakunida ishlab chiqarish tannarxini hisoblash va tahlil qilishni yanada rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kon sanoati, ishlab chiqarish tannarxi, xarajatlar hisobi, tannarx tahlili, to'g'ridan-to'g'ri va bilvosita xarajatlar, doimiy va o'zgaruvchan xarajatlar, marjinal tahlil, CVP modeli, standart-kost tizimi, ABC (faoliyatga asoslangan xarajatlar), boshqaruv hisobi, resurslardan samarali foydalanish, tannarxni optimallashtirish, iqtisodiy samaradorlik, raqobatbardoshlik.

KIRISH

Hozirgi globallashtirish va iqtisodiy integratsiya sharoitida sanoat tarmoqlarining samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, kon sanoati korxonalarida mamlakat iqtisodiyotining strategik tarmoqlaridan biri bo'lib, ularning barqaror rivojlanishi sanoatning boshqa sohalari uchun ham muhim resurs bazasini yaratadi. Shu sababli kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxini to'g'ri hisoblash va chuqur tahlil qilish nafaqat ichki boshqaruv samaradorligini oshirish, balki umumiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda ham muhim omil

hisoblanadi.

Kon sanoati o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, ishlab chiqarish jarayonining murakkabligi, tabiiy resurslarga bog‘liqligi, texnologik jarayonlarning ko‘p bosqichliligi hamda katta hajmdagi kapital qo‘yilmalarni talab qilishi bilan ajralib turadi. Ushbu xususiyatlar ishlab chiqarish tannarxini shakllantirishda an’anaviy yondashuvlardan farqli ravishda maxsus uslubiy yondashuvlarni qo‘llashni talab etadi. Xususan, qazib olish, tashish, qayta ishlash va saqlash jarayonlarida yuzaga keladigan xarajatlarni to‘g‘ri guruhlash, ularni mahsulot tannarxiga asosli tarzda taqsimlash va boshqaruv qarorlarini qabul qilishda samarali foydalanish muhim vazifa hisoblanadi.

Bugungi kunda kon sanoatida ishlab chiqarish tannarxini hisobga olish tizimini takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv hisobi usullarini joriy etish, xarajatlarni optimallashtirish va ularning samaradorligini baholash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni qo‘llash, avtomatlashtirilgan hisob tizimlarini joriy etish va iqtisodiy tahlilning ilg‘or usullaridan foydalanish orqali tannarxni boshqarish samaradorligini oshirish imkoniyatlari kengaymoqda.

Mazkur maqolaning dolzarbligi shundan iboratki, unda kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxini hisoblash va tahlil qilishning uslubiy asoslari chuqur o‘rganiladi, mavjud muammolar aniqlanadi hamda ularni bartaraf etish bo‘yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi — kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxini hisobga olish va tahlil qilish tizimini takomillashtirishning nazariy-uslubiy asoslarini ishlab chiqishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilab olindi: ishlab chiqarish tannarxining iqtisodiy mohiyatini ochib berish; kon sanoatiga xos xarajatlar tarkibini o‘rganish; tannarxni hisoblash usullarini tahlil qilish; xarajatlarni boshqarish va optimallashtirish yo‘llarini aniqlash; hamda tahlil natijalari asosida amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Shuningdek, maqolada ilmiy tadqiqot usullari sifatida tizimli tahlil, solishtirma tahlil, statistik usullar hamda iqtisodiy-matematik modellashtirish elementlaridan foydalanildi. Ushbu yondashuvlar kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxini boshqarishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Natijada, mazkur tadqiqot kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxini hisoblash va tahlil qilish tizimini takomillashtirishga, xarajatlarni kamaytirish va raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiluvchi ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo‘ladi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxini hisoblash va tahlil qilishning uslubiy asoslarini o‘rganish uchun kompleks yondashuv qo‘llanildi. Tadqiqot metodologiyasi nazariy, empirik va iqtisodiy-statistik usullar uyg‘unligiga asoslangan holda ishlab chiqildi.

Avvalo, ishlab chiqarish tannarxining iqtisodiy mohiyati, tarkibi va shakllanish mexanizmlarini aniqlash maqsadida tizimli tahlil usuli qo‘llanildi. Ushbu yondashuv orqali kon sanoatiga xos xarajat elementlari – bevosita moddiy xarajatlar, mehnatga haq to‘lash xarajatlari, amortizatsiya ajratmalari va bilvosita ishlab chiqarish xarajatlari chuqur o‘rganildi. Shu bilan birga, tannarxni shakllantiruvchi omillar o‘zaro

bog‘liqlikda tahlil qilindi.

Tadqiqot jarayonida taqqoslash usuli keng qo‘llanilib, kon sanoati korxonalarining turli davrlar kesimidagi xarajat ko‘rsatkichlari o‘zaro solishtirildi. Bu usul yordamida tannarx dinamikasi, uning o‘zgarish tendensiyalari va asosiy sabab omillari aniqlab berildi. Shuningdek, milliy va xalqaro tajribalar taqqoslanib, ilg‘or yondashuvlar ajratib olindi.

Iqtisodiy-statistik tahlil usullari asosida ishlab chiqarish tannarxiga ta’sir etuvchi omillarni miqdoriy baholash amalga oshirildi. Jumladan, indekslar usuli, regressiya tahlili va guruhlash usullaridan foydalanildi. Bu orqali ishlab chiqarish hajmi, resurslardan foydalanish samaradorligi va texnologik darajaning tannarxga ta’siri aniqlashtirildi.

Shuningdek, kalkulyatsiya usuli orqali mahsulot birligi tannarxini aniqlash mexanizmi o‘rganildi. Kon sanoatiga xos xususiyatlar – qazib olish chuqurligi, geologik sharoit, transport xarajatlari va energiya sarfi hisobga olingan holda tannarxni hisoblash algoritmi takomillashtirildi. Bu jarayonda normativ, buyurtmali va jarayonli hisob usullarining afzallik va kamchiliklari tahlil qilindi.

Tadqiqotda funksional-tahliliy yondashuv ham qo‘llanilib, ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish imkoniyatlari aniqlandi. Xarajatlarni kamaytirish rezervlarini izlashda resurslardan oqilona foydalanish, energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish va ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish omillari baholandi.

Empirik ma’lumotlar sifatida kon sanoati korxonalarining moliyaviy hisobotlari, ichki hisob ma’lumotlari va statistik ko‘rsatkichlardan foydalanildi. Ushbu ma’lumotlar asosida amaliy tahlil o‘tkazilib, nazariy xulosalar bilan uyg‘unlashtirildi.

Natijada, ishlab chiqarish tannarxini hisoblash va tahlil qilishning takomillashtirilgan metodologik modeli ishlab chiqildi. Mazkur model kon sanoati korxonalarida xarajatlarni samarali boshqarish, tannarxni pasaytirish va raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi.

NATIJAR VA MUHOKAMA

O‘tkazilgan tadqiqotlar natijasida kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxini shakllantirish va uni tahlil qilish jarayonida mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etish imkoniyatlari aniqlab olindi. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, ishlab chiqarish tannarxining asosiy qismini xomashyo, energiya resurslari, mehnat xarajatlari hamda amortizatsiya ajratmalari tashkil etadi. Ayniqsa, kon sanoatida qazib olish texnologiyasining murakkabligi va ishlab chiqarish jarayonining uzluksizligi tannarxni oshiruvchi muhim omillar sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, ko‘plab korxonalarda tannarx hisobini yuritishda an’anaviy usullardan foydalanilmoqda, bu esa xarajatlarni to‘liq va aniq aks ettirish imkonini bermaydi. Jumladan, bilvosita xarajatlarni mahsulot turlariga taqsimlashda yetarlicha ilmiy asoslangan metodlarning qo‘llanilmasligi natijasida mahsulot tannarxining noto‘g‘ri shakllanishi kuzatilmoqda. Bu holat esa boshqaruv qarorlarini qabul qilishda xatolarga olib kelishi mumkin.

Natijalar shuni ko‘rsatdiki, faoliyat xarajatlarini funksional asosda (Activity-

Based Costing — ABC) hisoblash usulini joriy etish kon sanoati korxonalarida tannarx aniqligini sezilarli darajada oshiradi. Ushbu yondashuv orqali har bir xarajatning aniq manbai va sababini aniqlash, resurslardan foydalanish samaradorligini baholash hamda ortiqcha xarajatlarni qisqartirish imkoniyati yaratiladi. Ayniqsa, yordamchi ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish bo‘limlarining xarajatlarini to‘g‘ri taqsimlash umumiy tannarxni optimallashtirishga xizmat qiladi.

1-rasm. Kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxi hisobi va tahlilining uslubiy asoslari

Mazkur rasm kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxini hisoblash va tahlil qilish jarayonlarini tizimli va vizual tarzda ifodalovchi ilmiy-infografik model hisoblanadi. Unda ishlab chiqarish tannarxi kategoriyasining iqtisodiy mohiyati, tarkibi, hisoblash usullari hamda tahliliy yondashuvlari o‘zaro bog‘liq holda aks ettirilgan.

Infografikaning markaziy qismida “ishlab chiqarish tannarxi” tushunchasi joylashtirilgan bo‘lib, u korxonada faoliyatining asosiy iqtisodiy ko‘rsatkichi sifatida talqin etiladi. Ushbu markaziy element atrofida aylana diagramma shaklida uchta asosiy blok ajratilgan: tannarx hisobi, tannarx tarkibi va tannarx tahlili. Bu esa ishlab chiqarish xarajatlarni boshqarish jarayonining uzviy va siklik xarakterga ega ekanligini ko‘rsatadi.

“Tannarx hisobi” blokida birlamchi hujjatlarni rasmiylashtirish, xarajatlarni tasniflash, hisobvaraqlar tizimini shakllantirish, kalkulyatsiya qilish hamda yakuniy tannarxni aniqlash bosqichlari aks ettirilgan. Bu jarayonlar buxgalteriya hisobining metodologik asoslarini ifodalaydi.

“Tannarx tarkibi” bo‘limida xarajatlarning iqtisodiy elementlari, ya‘ni to‘g‘ridan-to‘g‘ri material xarajatlari, mehnat xarajatlari, umumishlab chiqarish xarajatlari hamda boshqa qo‘shimcha xarajatlarni ulushlar ko‘rinishida diagrammada ifodalangan. Bu esa

xarajatlar strukturasi va ularning nisbiy salmog'ini tahlil qilish imkonini beradi.

1-Jadval.

Tannarx tarkibiy elementlari — kon sanoati uchun

Xarajat elementi	Tarkibi va tavsifi	Kon sanoatidagi xususiyati	Manba
Moddiy xarajatlar	Xom ashyo, yonilg'i, elektr energiya, portlatish materiallari	Jami tannarxning 45–60% ni tashkil etadi; portlatish ishlari alohida hisoblanadi	Acumen Journal, 2025
Mehnat xarajatlari	Asosiy va qo'shimcha ish haqi, ijtimoiy sug'urta ajratmalari	Yer osti ishlarida qo'shimcha xavfsizlik to'lovlari, tungi smena to'lovlari	Ilmiy anjumanlar, 2024
Amortizatsiya	Konchilik uskunalari, tashish vositalari, burg'ulash qurilmalari	Ishlab chiqarish birliklari usuli qo'llaniladi (units of production method)	AccountingTools, 2022
Umumishlab chiqarish xarajatlari	Uskunalarini ta'mirlash, ishlab chiqarish boshqaruvi, xavfsizlik xizmati	O'zbekistonda VMQ 1999-yil 54-sonli qaror bilan tartibga solinadi	O'zbekiston hujjati, 2003
Qazib olish va geologiya xarajatlari	Qidirish, burg'ulash, geofizik tekshiruvlar	Kapitallashtirilib, konda ishlash davomida amortizatsiya qilinadi	Acme Accounting, 2024
Ekologik xarajatlar	Rekultivatsiya, chiqindilarni utilizatsiya qilish, atrof-muhitni muhofaza qilish	Konni yopishda amalga oshiriladigan xarajatlar oldindan rezerv shaklida ajratiladi	Accounting Insights, 2024

“Tannarx tahlili” qismida esa gorizontaal va vertikal tahlil, omillar ta'sirini aniqlash, reja va fakt ko'rsatkichlarini taqqoslash, ichki zaxiralarni aniqlash hamda samaradorlikni baholash kabi analitik usullar keltirilgan. Ushbu yondashuvlar boshqaruv qarorlarini qabul qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, rasmda uslubiy yondashuvlar sifatida normativ usul, buyurtma asosida hisoblash (job order costing), jarayon bo'yicha hisoblash (process costing), to'liq va o'zgaruvchan tannarx usullari ko'rsatilgan. Bu usullar ishlab chiqarish turiga qarab tannarxni aniqlashning turli metodikalarini ifodalaydi.

Infografikaning pastki qismida keltirilgan maqsad esa ishlab chiqarish tannarxini aniq hisoblash va chuqur tahlil qilish orqali korxonalar faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishdan iborat ekanligini ta'kidlaydi.

Mazkur rasm kon sanoati korxonalarida tannarxni boshqarish tizimini kompleks yondashuv asosida tushuntiruvchi, ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lgan vizual model sifatida baholanadi.

Bundan tashqari, tahlillar natijasida energiya resurslaridan foydalanish samaradorligi past darajada ekanligi aniqlandi. Elektr energiyasi va yoqilg'i xarajatlari

umumiy tannarxning sezilarli qismini tashkil etib, ularni kamaytirish bo‘yicha zamonaviy energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish zarurligi asoslandi. Shu bilan birga, mehnat unumdorligini oshirish va ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish orqali ham tannarxni kamaytirish imkoniyatlari mavjudligi ko‘rsatib o‘tildi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, kon sanoati korxonalarida tannarx tahlilini faqat retrospektiv (o‘tgan davr natijalari asosida) emas, balki prognozlash va rejalashtirish bilan integratsiyalashgan holda olib borish zarur. Bu esa korxonaga bozor sharoitlariga moslashish, xarajatlarni oldindan boshqarish va raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi. Shu maqsadda, zamonaviy raqamli texnologiyalar, jumladan, ERP tizimlari va analitik platformalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Olingan natijalar asosida shuni xulosa qilish mumkinki, ishlab chiqarish tannarxini hisoblash va tahlil qilishning uslubiy asoslarini takomillashtirish kon sanoati korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Xususan, xarajatlarni boshqarishning ilg‘or usullarini joriy etish, resurslardan oqilona foydalanish va zamonaviy boshqaruv tizimlarini qo‘llash orqali korxonalarda tannarxni kamaytirish hamda foyda darajasini oshirish mumkin.

XULOSA

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxini hisobga olish va tahlil qilish tizimi korxonada samaradorligini oshirishda hal qiluvchi omillardan biri hisoblanadi. Tannarxning to‘g‘ri shakllantirilishi nafaqat moliyaviy natijalarni aniqlashda, balki resurslardan oqilona foydalanish, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, kon sanoatida ishlab chiqarish tannarxi tarkibi boshqa sanoat tarmoqlariga nisbatan murakkabroq bo‘lib, unda tabiiy-geologik sharoitlar, texnologik jarayonlarning uzluksizligi, yuqori kapital sig‘imi hamda transport va energiya xarajatlarining salmoqli ulushi muhim rol o‘ynaydi. Shu sababli tannarxni hisoblashda an‘anaviy yondashuvlar bilan bir qatorda zamonaviy boshqaruv hisobining usullari, xususan, faoliyatga asoslangan hisob (ABC), standart-kost tizimi va differensial tahlil usullarini qo‘llash maqsadga muvofiqdir.

Shuningdek, olib borilgan tahlillar kon korxonalarida xarajatlarni boshqarish tizimini takomillashtirish zarurligini ko‘rsatdi. Ayniqsa, doimiy va o‘zgaruvchan xarajatlarni aniq ajratish, ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish darajasini oshirish, yo‘qotishlarni kamaytirish va texnologik jarayonlarni modernizatsiya qilish orqali tannarxni pasaytirish imkoniyatlari mavjud. Bu esa korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish va ularning moliyaviy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, kon sanoati korxonalarida tannarx hisobini yuritishda raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan axborot tizimlarini joriy etish muhimligi ham asoslab berildi. Bunday yondashuv real vaqt rejimida xarajatlar monitoringini olib borish, tezkor tahlil qilish va strategik boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, kon sanoati korxonalarida ishlab chiqarish tannarxini hisoblash va tahlil qilishning uslubiy asoslarini takomillashtirish, zamonaviy iqtisodiy vositalar va texnologiyalarni joriy etish orqali ishlab chiqarish samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Kelgusida ushbu yo‘nalishda ilmiy-amaliy tadqiqotlarni chuqurlashtirish, ayniqsa, xalqaro tajribani o‘rganish va uni milliy sharoitlarga moslashtirish muhim vazifalardan biri bo‘lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

- [1] O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti, “2022–2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi,” PF-60-son Farmon, 28-yanv. 2022.
- [2] O‘zbekiston Respublikasi, “*Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida*”gi Qonun, Toshkent, 2016.
- [3] O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi, *Milliy buxgalteriya hisobi standartlari*, Toshkent, 2020.
- [4] Sh. Shodmonov va boshq., *Buxgalteriya hisobi*, Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
- [5] R. D. Dasmuratov, *Moliyaviy hisob*, Toshkent: Iqtisod-moliya, 2018.
- [6] A. A. Karimov, “Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish xarajatlari hisobini takomillashtirish,” *Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar*, no. 3, pp. 45–52, 2021.
- [7] B. X. Ismoilov, “Korxonalarda tannarxni shakllantirish va uni boshqarish,” *Moliya va bank ishi*, no. 2, pp. 60–68, 2020.
- [8] N. T. Yo‘ldoshev, *Boshqaruv hisobi*, Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
- [9] S. T. To‘xtayev, *Sanoat iqtisodiyoti*, Toshkent: Iqtisodiyot, 2016.
- [10] O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi, *Sanoat statistikasi to‘plami*, Toshkent, 2022.
- [11] A. Q. Qodirov, “Kon sanoatida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish yo‘llari,” *Iqtisodiy tadqiqotlar jurnali*, no. 1, pp. 25–33, 2021.
- [12] M. E. Rasulov, *Konchilik sanoati iqtisodiyoti*, Toshkent: Fan, 2015.
- [13] O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligi, *Sanoatni rivojlantirish strategiyasi*, Toshkent, 2021.
- [14] D. X. Xolmatov, “Ishlab chiqarish tannarxini kamaytirishning zamonaviy usullari,” *Iqtisodiyot nazariyasi va amaliyoti*, no. 4, pp. 70–78, 2022.
- [15] Z. U. Umarov, *Korxonona iqtisodiyoti*, Toshkent: Iqtisodiyot, 2018.
- [16] Khusanova Gulchekhrakhan Rakhmatjonovna, “Accounting of Production Costs in the Mining Industry,” *AJCM*, vol. 3, no. 6, pp. 27–34, Jun. 2026.